

nauwelijks in de publikatie als geheel terug te vinden. Dit mag een compliment voor de redactie heten. De eindconclusie kan dan ook niet anders luiden dan dat het boek een waardevolle aanwinst voor de geschiedschrijving van het Nederlandse archiefwezen betekent.

R. H. Krans

A. Ph. de Vries, *Een kwarteeuw agrarisch leerlingwezen. De velerlei invloeden op de inrichting en de omvang van de drie agrarische leerlingstelsels* (Agrarisch onderwijskundige reeks XII; Wageningen: Vakgroep agrarische onderwijskunde, 1989, 312 blz., f29,-, ISBN 90 71234 12 6).

Dit is niet een boek dat door historici van dit moment snel ter hand zal worden genomen, want het gaat om een beschouwing die in hoofdzaak van onderwijskundige aard is. Dat het onderwerp een periode van 25 jaar bestrijkt, doet daar weinig aan af. De materie wordt alleen van bi nenuit, vanuit een onderwijskundig referentiekader behandeld. De summier historische gegevens over de ontwikkeling van het agrarisch onderwijs in Nederland, de invoering van de leerplicht en het ontstaan van het leerlingwezen in de periode vóór ca. 1960 zijn voornamelijk ontleend aan de overzichtswerken van N. B. Goudswaard en P. J. Idenburg. Hun enige functie is de indruk te voorkomen dat allerlei regelingen ten aanzien van het leerlingwezen in de jaren zestig uit de lucht zijn komen vallen. Ofschoon het leerlingwezen (een combinatie van een beroepsopleiding in de beroepspraktijk met beroepsbegeleidend onderwijs) al kort na de eerste wereldoorlog bij de wet werd geregeld, is het huidige bestel geënt op de wet op het leerlingwezen van 1966. Deze verschaft de wettelijke basis voor de scholing en begeleiding van de explosief toegenomen aantallen leerlingen-in-opleiding in de industriële sector van Herrijzend Nederland. Vanaf het einde van de jaren zeventig kreeg het leerlingwezen pas echt de wind mee en de auteur geeft ruitelijk toe dat dat veel meer had te maken met de schrikbarende oplopende cijfers van de jeugdwerkloosheid dan met pedagogische en onderwijs-sociologische motieven. Wie herinnert zich niet de warme pleidooien van de 'commissie Wagner' voor een betere aansluiting van het onderwijs op de vraag uit de arbeidsmarkt?

Het agrarisch leerlingwezen kwam relatief laat van de grond en is binnen het gehele bestel een buitenbeentje gebleven. Het eerste brengt de auteur in verband met de lange traditie van met onderwijs gecombineerde werkzaamheid op het bedrijf binnen de agrarische sector en met de typische agrarische bedrijfsstructuur, waarin beroep en bedrijf tot voor kort vrijwel uitsluitend van vader op zoon werden doorgegeven. Het tweede is te verklaren uit het feit dat het agrarisch onderwijs van oudsher nauw verknoot is geweest met de agrarische sector en dat is tot op de dag van vandaag zo gebleven: nog altijd is het agrarisch onderwijs het enige onderwijs in Nederland dat niet ressorteert onder de minister van onderwijs en wetenschappen. Aan de hand van een heldere kwalitatieve doorlichting van de drie agrarische leerlingstelsels die in de afgelopen vijftig jaar zijn ontstaan (een voor de land- en tuinbouw, een voor bosbouw en cultuurtechniek en een voor de levensmiddelenindustrie) wordt de feitelijke 'status aparte' van het agrarisch leerlingwezen binnen het algemene bestel voldoende duidelijk. Met de plannen om allerlei bestaande vol- en deeltijdopleidingen te integreren in zogenaamde AOC's (Agrarische Opleidings Centra) zal die aparte positie van het agrarisch leerlingwezen binnen het algemene bestel verder worden geaccentueerd. Overigens neemt het daarbinnen in kwantitatieve termen maar een bescheiden, bijna marginale plaats in.

Het grootste deel van De Vries' studie is gewijd aan een evaluatie van de recente beleidsontwikkeling op het terrein van het leerlingwezen en door onderwijskundige analyses van programma's. Daarbij neemt de lange beschouwing over de uitbouw van het algemene leerlingwezen in de afgelopen kwart eeuw met 127 van de 270 pagina's disproportioneel veel ruimte in beslag. De schier eindeloze aaneenschakeling van samenvattingen van (voortgangs-), (toelichtings-) en (discussie-) nota's en notities in dit stuk bracht bij de recensent, naast een per pagina groeiende skepsis over het nuttig rendement van de beleidsmakerij in ons onderwijs, een groot gevoel van opluchting teweeg dat hij in een andere branche werkzaam is.

P. C. M. Hoppenbrouwers

Jan van Boendales Brabantsche Yeesten: antithese of synthese?*

ROBERT STEIN

In 1989 verschenen twee studies waarin de *Brabantsche Yeesten* een grote rol speelt: de dissertatie van A. L. H. Hage over Middelnederlandse rijk kronieken¹ en de bijdrage van P. Avonds in de bundel *Politiek en literatuur. Brabant en de slag bij Woeringen*². Hoewel ze nagenoeg tegelijkertijd het licht zagen, nemen de beide studies een diametraal tegenovergestelde houding aan ten opzichte van deze rijk kroniek. Avonds ziet de *Brabantsche Yeesten* als een uiting van specifiek stedelijke geschiedschrijving, die ook een uitgesproken stedelijke visie op de samenleving ten beste geeft, meer concreet: de kroniek zou worden gekenmerkt door een duidelijk anti-hertogelijke opstelling, vooral op het terrein van de buitenlandse politiek. Hage verwerpt de ideeën van Avonds en plaatst de *Brabantsche Yeesten* juist in een hertogelijke omgeving³. Dit is de reden om nogmaals een blik te werpen op de *Brabantsche Yeesten*.

Auteur van de *Brabantsche Yeesten*⁴ is Jan van Boendale, de Antwerpse schepenclerk

* Het onderzoek voor dit artikel is mogelijk geweest dank zij de steun van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Mijn dank gaat uit naar drs. J. A. A. M. Biemans, prof. dr. W. P. Blockmans, prof. dr. F. P. van Oostrom en prof. dr. H. Pleij die eerdere versies van dit artikel van commentaar hebben voorzien.

1 A. L. H. Hage, *Sonder favele, sonder lieghen. Onderzoek naar vorm en functie van de middelnederlandse rijk kroniek als historiografisch genre* (Groningen, 1989).

2 P. Avonds, 'Brabant en de slag bij Woeringen, mythe en werkelijkheid', in: J. D. Jansens, P. Avonds, *Politiek en literatuur. Brabant en de slag bij Woeringen (1288)* (Brussel, 1989). Vgl. P. Avonds, 'Brabant en Limburg', in: *Algemene geschiedenis der Nederlanden*, II (Haarlem, 1982) 466-467, 477, 558, waar hij stelt: 'De 'Brabantsche Yeesten' is een propagandistisch werk dat de opvattingen van het patriciaat van de grote Brabantse steden vertolkt en dat met de grootste voorzichtigheid dient te worden gehanteerd. Voor Boendale was geen leugen te groot en hij verstrekt juist die informatie die nodig is om zijn doel te bereiken'.

3 Hage, *Favele*, 149. Men zou kunnen zeggen dat Avonds en Hage ieder een 'school' vertegenwoordigen. Vgl. voor het standpunt van Avonds: P. Avonds, 'Zelfbewustzijn en ideologie bij de Brabantse steden in de late middeleeuwen', *Noordbrabants historisch jaarboek*, I (1984) 1-3; J. van Gerven, 'Sociale werkelijkheid en mentale constructie in het werk van Jan van Boendale', *Tijdschrift voor sociale geschiedenis*, V (1979) *passim* (vgl. P. C. van der Eerden, 'Het maatschappijbeeld van Jan van Boendale', *Ibidem, passim*; J. van Gerven, 'P. van der Eerden en Boendale's maatschappijbeeld', *Ibidem, passim*); *Idem*, 'Nationaal gevoel en stedelijke politieke visies in het veertiende eeuwse Brabant. Het voorbeeld van Jan van Boendale', *Bijdragen tot de geschiedenis*, LIX (1980) *passim*. Vgl. voor het standpunt van Hage: P. de Ridder, 'Dynastiek en nationaal gevoel in Brabant onder de regering van hertog Jan I (1267-1294)', *Handelingen van de Koninklijke Zuidnederlandse maatschappij voor taal- en letterkunde en geschiedenis*, XXXIII (1979) 77, 93-94; J. G. Heymans, *Vanden derden Eduwaert, coninc van Ingelant hoe hij van over die zee is comen in meyningen Vrancrijc te winnen ende hoe hij Doemic belach. Uitgegeven met een inleiding over de Brabantse historiografie tussen ca. 1270 en ca. 1350* (Nijmegen, 1983) 38-39 (voortaan: Heymans, *DE*); E. van den Berg, 'Genre en gewest. De geografische spreiding van de ridderepiek', *Tijdschrift voor Nederlandse taal- en letterkunde*, CIII (1987) 6-7.

4 De term 'Yeesten' is afkomstig van het Latijnse (*res*) *gesta*, wat daad of gebeurtenis betekent. De *gestae* vormen tevens een historiografisch genre dat 'biographische Momente in einem sachlichen Zusammenhang einfügt' (H. Grundmann, *Geschichtsschreibung im Mittelalter* (3e dr.; Göttingen, 1978) 38-45, Vgl. B. Guenée, *Histoire en culture historique dans l'Occident médiéval* (Parijs, 1980) 205-206). Bij de *Brabantsche Yeesten* gaat het om de daden van de hertogen van Brabant. De Franse titel van de uitgave is dan ook terecht: *Les gestes des ducs de Brabant*; vgl. noot 5.